

**Uchwała Nr VII/34/2019
Rady Gminy Ciepiałów
z dnia 14 marca 2019 roku**

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie
Ciepiałów na lata 2019-2021**

*Na podstawie art. 176 pkt 1, art. 179 ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o
wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 998) art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z
dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 poz. 994)*

- Rada Gminy w Ciepiałowie ustala co następuje.

§ 1

Przyjąć Program Wspierania Rodziny w Gminie Ciepiałów na lata 2019 - 2021
stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ciepiałów

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Gminy Ciepiałów
Waldemar Czapia**

Załącznik Nr 1 do Uchwały
Rady Gminy Ciepiałów
Nr VII /34/2019
z dnia 14 marca 2019 roku.

Program wspierania rodziny w Gminie Ciepiałów na lata 2019-2021

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
<u>I Opis zjawiska, diagnoza.....</u>	6
<u>2. Zjawiska niepożądane dotyczące rodziny na terenie Gminy Ciepiałów.....</u>	7
<u>3. Zasoby instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin, na terenie gminy Ciepiałów.</u>	8
<u>II. Cele i zadania gminy</u>	9
<u>1. Cel główny.....</u>	9
<u>2. Cele szczegółowe</u>	9
<u>3. Adresaci programu</u>	9
<u>4. Zadania</u>	9
<u>III Potencjalne źródła finansowania.....</u>	12
<u>IV Monitoring i ewaluacja programu.....</u>	12

Wstęp

Program Wspierania Rodzin przygotowany został w oparciu o zapisy prawa, tj. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obowiązującą od 01.01.2012 roku. Art. 3 wymienionej ustawy stanowi:

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Natomiast art. 176 tej samej ustawy określa zadania własne gminy, są nimi m.in.:

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) (uchylona),
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;

- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art.193ust. 8.

Program stanowi kontynuacją wybranych celów i zadań wskazanych do realizacji w programie na lata 2015-2018, jednocześnie jest rozwinięciem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Ciepiałów w latach 2016-2022 w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną. Przystępując do pracy nad programem stwierdzono, że bardzo ważne jest stworzenie rozwiązań profilaktycznych umożliwiających działania osłonowe zapobiegające izolacji i marginalizacji mieszkańców gminy Ciepiałów, ratownicze i wspomagające dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Należy podkreślić, że działania na rzecz rodziny, to działania na rzecz całej wspólnoty, a wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi w całej społeczności. W rodzinę należy inwestować i wierzyć w możliwość samodzielnego wykonywania podstawowych funkcji. Reforma ustroju terytorialnego państwa przekazała zdecydowaną większość kompetencji do poziomów lokalnych samorządów gmin, powiatów. Służby opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Unii Europejskiej, której Polska jest członkiem, działają na najniższym poziomie, a więc jak najbliżej rodziny. Znaczenie rodziny dla społeczeństwa pozostaje na najwyższej pozycji. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swej dorosłości kształtują społeczeństwo. Uwzględnienie możliwości rozwojowych rodziny jej zdolności do przewyższania braków i pokonywania trudności jest podstawą programów skierowanych na wspieranie i poprawę funkcjonowania rodzin. Człowiek może być rozumiany i wspierany jedynie w kontekście bliskich i znaczących systemów ludzkich, których jest częścią a spośród których najważniejsza jest rodzina. W rodzinie kształtuje się „kapitał ludzki”, który jest wyznacznikiem tempa rozwoju danej społeczności. Dlatego tak ważne jest promowanie rodziny, jako wartości i rodzinności, jako stylu życia.

I Opis zjawiska i diagnoza

1. Zakres zjawiska

Gmina Ciepiałów jest gminą typowo wiejską. Na koniec 2018 roku w gminie zamieszkiwało 5 720 osób. Zmiany dokonujące się w Polsce w ostatnich latach są szczególnie widoczne w obszarze społecznego i ekonomicznego funkcjonowania obywateli. Gmina Ciepiałów, podobnie jak reszta Kraju doświadcza problemów społecznych. Trudności w społecznym funkcjonowaniu są szczególnie dotkliwe dla osób niepełnosprawnych, ludzi starszych, rodzin wielodzietnych, niepełnych, opiekujących się osobą niepełnosprawną, gdyż nie są one w stanie na równi z innymi bez odpowiedniej pomocy przystosować się do zachodzących zmian.

Najczęściej zauważalnymi zmianami i procesami w sferze społecznej są:

- wzrost populacji ludzi starszych,
- zmiany struktury rodzin (powiększająca się liczba rodzin niepełnych, wczesne macierzyństwo),
- konkurencja na rynku pracy, (niskie wykształcenie, brak lub nieaktualne kwalifikacje zawodowe),
- niska mobilność zawodowa,
- ograniczenie w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych i materialnych rodzin,
- trudności w godzeniu obowiązków zawodowych i rodzinnych,
- brak umiejętności funkcjonowania we współczesnych realiach (zaburzone relacje wewnątrz rodzin).

W oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciepiałowie uznać należy, że wsparcie przywołanych grup stanowi priorytetowe zadanie pomocy społecznej realizowane przez gminę. Blisko 74% klientów OPS to rodziny, (295 rodzin) ponad 70% z nich to rodziny z dziećmi (207 rodzin). Również wykaz powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej daje obraz potrzeb mieszkańców gminy Ciepiałów.

powody przyznania pomocy	liczba rodzin	liczba osób w rodzinie
ubóstwo	186	500
bezrobocie	118	326
długotrwała lub ciężka choroba	91	212
niepełnosprawność	76	163
bezzadność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	18	62
w tym :		
rodziny niepełne	14	44
rodziny wielodzietne	2	10
Przemoc w rodzinie	1	2

¹ Sprawozdanie z działalności OPS Ciepiałów, za okres 01.2018 – 12.2018

Jakkolwiek potrzeby osób niepełnosprawnych, osób starszych oraz rodzin wielodzietnych i dysfunkcyjnych są specyficzne dla każdej z tych grup, to są również wspólne i mogą wchodzić w zakres pozostałych. Gdyż osoba starsza może być jednocześnie niepełnosprawna, żyjąca w wielodzietnej lub dysfunkcyjnej rodzinie. Działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane w zależności od natężenia problemów. Odmiennych form wsparcia i pomocy oczekują rodziny z problemem uzależnień, przemocy, odmiennych zaś te, gdzie występuje problem bezrobocia, bezdomności, ubóstwa, patologii, niewydolności wychowawczej. Jeszcze innych rodziny niepełne oraz z osobą niepełnosprawną.

2. Zjawiska niepożądane dotyczące rodziny na terenie Gminy Ciepiałów

Program przygotowano w oparciu o Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych. Udało się określić najczęściej pojawiające się w rodzinach trudności oraz opisać zjawiska, które mogą przyczynić się do ich pojawienia się lub pogłębienia.

Trudności, z jakimi borykają się rodziny w Gminie Ciepiałów:

- bezrobocie
- uzależnienia
- osłabienie więzi rodzinnych
- emigracja za pracą
- trudności wychowawcze
- wykluczenie społeczne

- ubóstwo
- brak więzi między rodzicami a dziećmi
- wzrost populacji ludzi starszych

Zjawiska niepożądane, które wpływają na pogorszenie się sytuacji rodzin w Gminie Ciepiałów:

- bezrobocie
- bierność i niska samoświadomość
- zaburzona komunikacja wewnątrz rodzinna
- uzależnienia
- zaburzona struktura rodziny, związki nieformalne, rodziny niepełne, wczesne macierzyństwo

3. Zasoby instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin, na terenie Gminy Ciepiałów.

- Zasoby ludzkie: - specjaliści z różnych dziedzin
- Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się pracą na rzecz rodzin oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
 1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciepiałowie
 2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 3. Placówki oświatowe na terenie gminy Ciepiałów
 4. Policja
 5. Parafie na terenie gminy Ciepiałów
 6. Zespół Interdyscyplinarny
 7. SPZOZ w Ciepiałowie

4. Analiza SWOT

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE GMINY CIEPIAŁÓW	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym - działalność instytucji pracujących na rzecz rodzin - zaangażowanie instytucji - dobrze wykształcona kadra - otwartość na współpracę	- uboga infrastruktura społeczna – niewiele instytucji pomocowych i organizacji pozarządowych - brak propozycji usług społecznych dla dorosłych osób niepełnosprawnych - niewystarczająca oferta socjalna dla rodzin - brak wczesnej diagnostyki - brak koordynacji i współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi - brak procedur i narzędzi do współpracy

SZANSE	ZAGROŻENIA
- regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie - możliwości współpracy z organizacjami - możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych	- zła sytuacja finansowa - coraz bardziej skomplikowane problemy rodzin - większa skala zjawisk niepożądanych - niepodjęcie działań zmierzających do wdrażania programu

II. Cele i zadania gminy

1. Cel główny

Wypracowanie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Gminie Ciepiałów.

2. Cele szczegółowe

- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
- Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.
- Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży.
- Zapobieganie uzależnieniom od środków psychoaktywnych.
- Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych.

3. Adresaci programu

Rodziny wychowujące dzieci, dotknięte przemocą, problemem uzależnień, niepełnosprawnością zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

4. Zadania

Koordinowanie i organizowanie działań w ramach Programu, inicjowanie nowych rozwiązań należy do Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciepiałowie. Program ma charakter otwarty i może być aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. W lokalnym systemie działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych rodziny należy wziąć pod uwagę uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji. W działaniach profilaktycznych na rzecz rodzin wychowujących dzieci należy szczególną rolę przypisać szkołę, GOPS oraz Kościołowi. Tak rozumiany program stanowić będzie pełne i kompleksowe ujęcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Cel 1 : Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny:

- objęcie dożywianiem wszystkich tego wymagających dzieci, na terenie placówek oświatowych oraz w domach
- zapewnienie miejsc dla dzieci w przedszkolu

Realizacja : OPS

- dofinansowanie wydatków związanych z dożywianiem dzieci i młodzieży, podopiecznych placówek wsparcia dziennego
- zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie poradnictwa specjalistycznego, oraz schronienia
- objęcie dożywianiem, w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, osób dorosłych wymagających tej formy wsparcia, szczególnie w podeszłym wieku,
- zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom,

Realizacja: GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny

- monitorowanie sytuacji rodzin dysfunkcyjnych,

Cel 2: Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących:

- zapewnienie rodziną wsparcia psychologicznego ,

Realizacja: dyrektorzy placówek oświatowych

- systematyczne monitorowanie dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem przez nauczycieli

Realizacja: GOPS

- zatrudnienie asystenta rodziny do pracy z rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym
- systematyczne monitorowanie przez pracowników socjalnych rodzin zagrożonych kryzysem, praca socjalna z rodziną.
- umożliwienie specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i prawnego na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem,
- ustawiczne doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystentów rodziny oraz pedagogów poprzez udział w warsztatach i innych formach edukacyjnych,
- bieżąca analiza problematyki bezrobocia na terenie Gminy oraz doskonalenie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lipsku, ze szczególnym uwzględnieniem działań służących powrotowi osób długotrwale bezrobotnym na rynek pracy,
- inicjowanie działań zmierzających do zwiększenia aktywności własnej rodzin i ich najbliższego otoczenia.

Cel 3: Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży:

- monitorowanie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,

Realizacja: pracownicy socjalni, asystent rodziny, przedstawiciele oświaty

- wypracowanie standardów pracy z rodziną wieloproblemową, w której wychowywane są dzieci, przez instytucje i organizacje zajmujące się rodziną i dzieckiem,

Realizacja: placówki oświatowe,

- umożliwienie dzieciom z rodzin wieloproblemowych uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez placówki oświatowe
- kształtowanie właściwych modeli spędzania czasu wolnego dzieci, młodzież i całych rodzin oraz rozpropagowanie oferty na tego typu działania
- organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z terenu gminy Ciepiałów.

Cel 4: Zapobieganie uzależnieniom od środków psychoaktywnych:

- profilaktyka poprzez edukację oraz wczesną interwencję w rodzinach zagrożonych uzależnieniami,

Realizacja: GKRPA, placówki oświatowe, OPS

- integracja działań podejmowanych w ramach Programu, a przyjętych do realizacji w ramach „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii” i „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2016-2022”.

-organizowanie konkursów tematycznych, warsztatów oraz przeglądów artystycznych.

Cel 5: Wspieranie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych:

- koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży,

Realizacja: OPS

- edukacja wszystkich podmiotów pracujących na rzecz rodzin w zakresie wykorzystania metody pracy interdyscyplinarnej w rozwiązywaniu problemów dziecka i rodziny,
- dobór działań naprawczych na rzecz dziecka i rodziny w oparciu o działania interdyscyplinarne,
- umożliwienie mieszkańcom Gminy Ciepiałów dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu prawidłowego funkcjonowania rodziny i rozwoju dziecka.

- promowanie działań na rzecz rodzin wielodzietnych poprzez realizację Rządowego programu „Karta dużej rodziny” oraz „Karty Seniora”

Aby skutecznie wspierać rodziny i dzieci zagrożone dysfunkcją należy wypracować spójny system pracy. Pojedyncze instytucje czy organizacje w swojej pracy potrzebują wsparcia ze strony podmiotów podejmujących działania na rzecz całej społeczności lokalnej, aby ich praca była efektywna i przynosiła pożądane rezultaty. Szczególnie w obszarze oświaty, kultury, sportu, mieszkalnictwa czy transportu publicznego. Środowiska słabsze wymagają oddziaływań interdyscyplinarnych nie tylko z zakresie dysfunkcji, która uruchamia zainteresowanie służb społecznych, ale wszystkich obszarów życia. Pełny i akceptowany społecznie udział rodziny w życiu społeczności lokalnej jest najlepszym gwarantem, że rodzina realizuje wszystkie swoje funkcje.

III Potencjalne źródła finansowania

- budżet gminy Ciepiałów
- budżet Państwa
- środki Unii Europejskiej

IV MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę osiągniętych wskaźników realizacji zadań. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 stanowi dokument wyznaczający cele i zadania na okres 3 lat, w związku z tym wymaga oceny i weryfikacji efektywności podejmowanych zadań. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych. Realizacja Programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, w celu realizacji założonych działań oraz prowadzenia ewaluacji i monitoringu. Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciepiałowie.